

Son Bosc

Arriba un nou número del Busqueret, ple de continguts. L'actualitat mediambiental mallorquina, però, ens ha fet deixar de banda algunes seccions, que recuperarem al proper número, per dedicar espai a un tema que consideram molt important: la situació d'amenaça que sofreix Son Bosc.

Per això hem demanat a grans coneixedors de Son Bosc, com són Anna Traveset i Antoni Muñoz, que ens expliquin quins són els valors naturals de la zona i perquè és necessari preservar-los. A més, Antoni Muñoz ens explica quin ha estat el procés de protecció i desprotecció que ha sofert Son Bosc fins al moment de tancament d'aquesta revista. També dedicam la portada del Busqueret a l'abellerol, una de les espècies emblemàtiques que cria (no sabem si per molt de temps) molt a prop d'on ara es vol construir el camp de golf.

Volem fer una referència especial a la campanya “**Fes un clic per Son Bosc!**”, que el GOB ha posat en marxa perquè tothom pugui posar el seu granet d'arena en la conservació d'aquest espai. Es tracta de demanar entre tots als responsables polítics i empresarials que desisteixin de construir el camp de golf i protegeixin la zona. Molts organismes nacionals i internacionals compromesos amb la protecció de la naturalesa, com SEO, RSPB o IUCN, ja els han fet arribar les seves peticions. Esperem que els esforços de tots finalment facin tornar enrere aquest projecte sense sentit a una zona tan especial.

A més, a la revista hi podreu trobar les seccions habituals centrades en l'estació en què ens trobam, amb una introducció al fenomen de la migració, els millors racons de la península de Formentor per veure aus migratòries, un viatge a Austràlia, l'entrevista a Xavier Canyelles... i molta informació sobre diverses espècies.

Tots els voluntaris que hem fet possible aquest número desitjam que us agradi i us demanam que ens faceu arribar qualsevol suggeriment o crítica que pugueu tenir.

Son Bosc, Parc Natural!

Fes un clic per Son Bosc!

<http://www.gobmallorca.com/sonbosc/>

Abellerol (*Merops apiaster*)

MIQUEL ÀNGEL DORA

La nostra portada

La foto de portada ens mostra un magnífic exemplar d'abellerol (*Merops apiaster*) fotografiat per Miquel Àngel Dora a Son Bosc.

L'abellerol és una de les espècies més vistoses d'Europa, on cria principalment al sud, a l'entorn de la Mediterrània. Podríem dir que és una espècie africana que en algun moment va estendre la seva àrea de nidificació cap al nord. Allà, a Àfrica, hi crien la major part de les 25 espècies d'abellerols que hi ha al món. A Balears, però, només en cria una. És estival, ens arriba durant la primavera i va passant en grups grans i cridaners cap a les seves zones de nidificació. Quan el veus et quedes de pedra, contemplant el mosaic de colors i la seva manera de volar tan elegant, que li permet agafar grans insectes a l'aire per alimentar-se'n. El niu el fa a forats sobre talussos d'arena o terra molt tova. Insectes grans i talussos d'arena és precisament el que troben els abellerols a Son Bosc, cosa que fa que aquesta sigui una de les poques zones de cria de les escasses parelles mallorquines.

Els abellerols son una d'aquelles espècies que venen a veure els ornitòlegs estrangers que ens visiten perquè no la troben als seus països d'origen. El Parc Natural de s'Albufera i Son Bosc en són una visita obligada. •

Falcó marí
Falco eleonorae

Son Bosc

Una joia natural a punt de ser arrasada per convertir-la en un altre camp de golf

Text i fotos **Toni Muñoz**

Vaig conèixer Son Bosc tard. Des de principis dels 80 sóc un visitant habitual de s'Albufera però, com molts d'altres, només en coneixia una petita part, aquella que trepitgen la majoria dels prop de 100.000 visitants que hi passen anualment.

Fins fa ben poc, per a mi Son Bosc era un bocí visiblement bastant alterat, en què destacaven els caramulls de pedres i enderrocs que es poden veure transitant pel camí asfaltat que porta a la depuradora de la platja de Muro. Per això no em varen sorprendre les declaracions, fa dos anys, de qui era batle de Muro (Jaume Perelló, Unió Mallorquina) dient que a Son Bosc tot eren rates, enderrocs i brutor, i que millor fer-hi un camp de golf. Hom podria pensar que aquest home devia ser tan ignorant sobre els valors naturals de la zona com jo ho era fa anys. Però, evidentment, en la seva actitud, a banda d'ignorància, hi

ha alguna cosa més, com us contaré més endavant.

Son Bosc és un d'aquells llocs en què la natura et sorprèn. Fins que l'home hi va deixar la seva empremta, la zona estava formada per una antiga barra dunar com les que contribuïren a formar s'Albufera separant-la de la mar. La mateixa barra dunar és també visible més al nord, ja dins el parc natural, formant els turons de ses Puntes i de ses Eres. Es començà a conrear, i en els anys 70 va ser explotada per extreure-hi arena i marès. Més recentment es va utilitzar com abocador incontrolat. I malgrat tot això...

L'orquídia de prat (*Orchis robusta*) viu només a tres localitats del món: a dos punts del nord d'Àfrica i a s'Albufera de Mallorca. Fins l'any 2004 només se'n coneixia la distribució dins el parc natural, però l'any 2005 es descobrí una gran

població a Son Bosc. Els darrers anys, a Son Bosc s'ha registrat els efectius més importants de l'espècie a Europa. L'any 2009 s'hi recomptaren 1.608 exemplars, i 1.098 dins el parc natural. Aquesta espècie té uns requeriments ambientals molt particulars d'humitat i sol, i està associada a un fong microscòpic que també depèn d'aquestes condicions. I, per si algú troba encara que la cosa no és prou important, resulta que l'orquídia ha generat 14 exemplars d'un híbrid, *Orchis x albuferensis*, que en tot el món només viu en aquest redolet.

A part de l'orquídia de prat, a Son Bosc s'hi han registrat 8 espècies d'orquídia més. Algunes, com l'abellera olorosa (*Orchis fragrans*) s'hi troben en densitats espectaculars: dins una parcel·la de poc més d'una hectàrea, l'any 2009 se n'estimaren uns 60.000 exemplars!

Orquídia de prat
Orchis robusta

Les condicions particulars de sòl arenós i humit són adequades, a més de per a les orquídiades, per a moltes altres espècies de flora que atreuen gran quantitat d'insectes. Hi trobarem espècies molt interessants, com la papallona *Hyles dahlia*, endèmica de les Balears, i fins i tot s'hi estan estudiant alguns especimens que podrien constituir noves espècies encara no descrites per la ciència.

Aquests insectes són l'aliment de moltes espècies d'aus, algunes espectaculars. L'abellerol (*Merops apiaster*) és l'auell multicolor per antonomàsia. El mes d'abril arriba des dels seus llocs d'hivernada africans i, per reproduir-se, s'instal·la a zones on el terra és prou tou com per poder-hi excavar els seus nius. Per això utilitza sobretot els terrenys dunars. Els darrers 20 anys s'ha reduït moltíssim el nombre de localitats mallorquines on cria l'abellerol, i Son Bosc és, en aquests moments, amb una quinzena de parelles, la major colònia mallorquina d'aquest auell amenaçat.

Una altra espècie espectacular que també passa l'hivern al sud (en aquest cas a Madagascar) és el falcó marí (*Falco eleonora*). Durant la primavera i l'estiu els insectes són part fonamental de la seva dieta, i a Son Bosc hi té lloc un vertader espectacle. A principis d'estiu, des de la posta de sol i fins que arriba la fosca negra, emergeixen del terra els escarabats de Sant Joan (*Polyphylla fullo*), que volen cap als pins per alimentar-se. És el moment que aprofiten els falcons per fer-se amb aquest escarbatot, capturant-lo i menjant-se'l en vol. Aquest comportament va ser registrat per primera vegada l'any 2004, fet que fou

recollit per la revista National Geographic. En algunes ocasions s'han arribat a registrar més de 100 falcons simultàniament.

Per damunt de les orquídiades, els abellerols i els falcons, la importància ecològica de Son Bosc rau sobretot en el conjunt de la seva biodiversitat i en les relacions que s'estableixen entre diferents espècies (la dels falcons i els escarabats n'és un bon exemple). Son Bosc ha estat identificat com una de les zones amb més biodiversitat de Mallorca, més alta que la majoria de zones incloses dins el veïnat Parc Natural de s'Albufera.

Però ja us podeu imaginar que no tothom sap, pot o vol apreciar tota aquesta riquesa natural. Des de l'any 1998 es tramita a la zona un camp de golf, promogut per Golf Playa de Muro S.A. Aquesta societat està participada fonamentalment per empreses hoteleres amb forta implantació a la platja de Muro, com Grupotel (amb el 43% del capital) o Cesgarden (amb el 29%). L'exbatle de Muro, del qual parlarem al principi, participa en una societat que, a la vegada, forma part de Cesgarden.

L'any 2003, amb el Pacte de progrés al Govern, s'acordà la incorporació de Son Bosc i altres zones al Parc Natural de s'Albufera. Però 8 mesos més tard, amb Jaume Matas a la presidència del nou executiu, la protecció fou revocada i es deixà el camí net al camp de golf.

La tramitació d'aquest projecte és un exemple "de llibre" de fins on es pot arribar a viciar el control ambiental de les actuacions urbanístiques. La Comissió Balear de Medi Ambient (CBMA), organisme

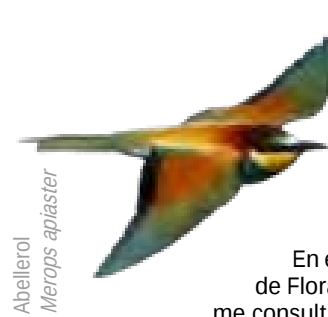
que valora l'impacte ambiental de determinats projectes i que depèn de la Conselleria de Medi Ambient, l'any 2005 informà favorablement del projecte de camp de golf malgrat un informe desfavorable emès pel Servei de Protecció d'Espècies de la pròpia Conselleria. Això sí, l'informe d'Espècies és desfavorable, però amb condicions per si la CBMA decidís no fer-ne cas (és el primer informe d'aquest tipus que hem vist mai). D'aquestes condicions, la CBMA decidí acceptar només aquelles que no afectassin substancialment el projecte. En definitiva: el projecte havia de rebre el vistiplau ambiental sí o sí. Recordem un detall important: la Conselleria de Medi Ambient estava dirigida per Jaume Font (Partit Popular) que públicament havia donat suport al projecte de camp de golf.

Son Bosc ha estat identificat com un dels llocs amb més biodiversitat de Mallorca, superior a la de moltes àrees que actualment formen part del Parc Natural de s'Albufera

L'obligació legal de fer un Pla de conservació de l'orquídia de prat, pel fet d'estar catalogada com a vulnerable, es va solucionar amb un Pla de mínims, que no inclou com a zona de protecció tota l'àrea potencial per a l'espècie (fins hi tot hi va quedar fora algun exemplar). Aquest fet, en la nostra opinió no garanteix la conservació de la població d'orquídia que, en principi, s'hauria de pretendre protegir, i pensam que es va ajustar de forma que

Sebel·lí
Burhinus oedipnemus

Abellerol
Merops apiaster

no suposàs cap impediment important per a la construcció del camp de golf. En el Consell Assessor de Flora i Fauna, organisme consultiu que va informar sobre el Pla de conservació, no es va permetre votar les esmenes que el GOB i altres entitats havien presentat per escrit; una d'aquestes esmenes proposava acceptar les indicacions d'un informe encarregat per la pròpia Conselleria de Medi Ambient a una consultora independent, en el qual es recomanava ampliar l'àrea protegida més enllà de la proposta que finalment es va aprovar.

En aquests anys passats la necessitat d'evitar la destrucció de Son Bosc ha mogut a algunes de les més importants entitats de conservació del món, com la IUCN, Wetlands International, PlantaEuropa o WWF, que han instat el Govern a protegir la zona. Tot i això el Govern no reaccionà fins al 26 de febrer, quan feia dies que les obres ja havien començat, i aquesta reacció fou possible només perquè dies abans s'havia tret Unió Mallorquina del Govern.

El 26 de febrer el Govern acordà l'inici d'un Pla d'Ordenació de Recursos Naturals (PORN) de s'Albufera que, a més dels terrenys de l'actual parc natural, incorpora algunes àrees perifèriques i de gran valor, entre les quals una part de Son Bosc. Les obres del camp de golf, que havien començat dies abans, quedaren paralitzades a la zona PORN, però no a la resta, que no s'hi va incloure. La zona no protegida ja ha estat arrasada. Hem perdut una zona d'hàbitat potencial per a l'orquídia de prat, on també vivien milers d'exemplars d'altres espècies d'orquídiades i que era important per a moltes espècies de fauna.

Tiruil·lo menut
Charadrius dubius

Però la cosa pot ser encara pitjor: controlats pels empresaris hotelers que promouen el camp de golf, Unió Mallorquina i el Partit Popular han presentat iniciatives parlamentàries amb l'objectiu d'anul·lar el PORN que per ara protegeix part de Son Bosc. La iniciativa del PP pretén que s'anul·li la protecció amb la declaració "d'interès autonòmic" del projecte de camp de golf de Son Bosc, per increïble que sembli. Arribat a aquest punt, estarem d'acord que les coses estan molt malament, i no només per Son Bosc. Que el partit polític més votat en aquesta comunitat autònoma sigui capaç de presentar sense ruboritzar-se una iniciativa tant absurda com aquesta, clarament adreçada a fer possible un projecte concret i per ordre de determinats empresaris hotelers... Crec que ens ho hem de fer mirar. Acumulam una experiència de 4 dècades de turisme de masses i gairebé altres tantes de democràcia. Hem après alguna cosa?

A l'hora d'acabar aquest article Son Bosc ha estat ferit, però encara és viu. Hem de seguir reclamant, amb totes les forces disponibles, justícia per a Son Bosc, i això vol dir conservar els seus valors naturals únics. Per posar un símil que puguin entendre fins i tot aquells qui, a Son Bosc, només hi veuen enderrocs i brutor, permetre que acabi convertit en el camp de golf que fa 25 a Mallorca seria com utilitzar obres d'art de Miquel Barceló per tapar els clots dels carrers de Muro. •

Mosques grosses
Ophrys apifera

Escarbat de Sant Joan
Polyphylla fullo

Orquídia híbrida
Orchis x albuferensis

Abellera olorosa
Orchis fragrans